

100 години от блажената кончина на приснопамятния Търновски митрополит

Климент (Друмев)

Търновски митрополит Климент

СЛОВО ЗА ХРИСТОВИЯ МИР

И ЗА СВЕТСКИЯ МИР*

**МИР ОСТАВЛЯЮ ВАМ, МИР МОЙ ДАЮ
ВАМ: НЕ ЯКОЖЕ МИР ДАЕТ, АЗ ДАЮ ВАМ
(ИОАН. 14:27)**

Така е говорил, благочестиви християни, Господ наш Иисус Христос на своите ученици в една печална, но многознаменателна минута от Своя земен живот.

Тези думи на Спасителя, отправени към апостолите, а в тяхното лице и към всички нас, са пълни с твърде голямо значение.

Като вземем под внимание в какво време и при какви обстоятелства е казал Спасителят тези думи, а още повече, като пресметнем към какви велики подвизи, към каква смела и жива деятелност са подбуждали те апостолите и какъв великоспасителен плод за цялото човечество е дала тази деятелност, за нас става по-понятно голямото значение на тези Спасителеви думи и ние напълно се убеждаваме, че тези думи са посочвали и за вечни времена ще посочват единственото средство, единствената най-здрава основа за велики подвизи, за честна, благородна и полезна деятелност, за истинска сполука било в частния, било в обществения живот на всички човеци.

Настъпваха, братя, тежки времена за апостолите. Техният любим Учител, Този, по поканата на Когото те напуснаха къща, имот, положение, удоволствия и всичко, що е тъй мило и драго на човека и света, Този, Който ги повика на една възвишена деятелност, Който разбуди, усили и разви в тях най-благородната страна на човека, най-благородните чувства и стремления - да бъдат *ловци на човеци* (Мат. 4:19; 5, 6, 7, 10), т. е. да служат до самоотвержение и самопожертвование за истинското благо на ближния си, на цялото човечество (Мат. 16:24-28), Който ги научи да гледат на бъдещето с най-благии надежди и да виждат в това бъдеще осъществяването на всичко, що е благородно, идеално за човека (Мат. 19:27-30; Йоан. 12:45-50) - Този именно техен любим Учител щеше да бъде изложен на хули, клевети, подигравки, предаден на люти мъки и на позорна смърт.

Както виждаме, на апостолите предстояха в скоро време тежки изпитания; те щяха да видят своя Учител унижен, охулен, опозорен и предаден на смърт като най-голям престъпник, а следователно и своите надежди осуетени, своя идеал - разбит, изложен на подигравки, обърнат почти на прах и пепел. Тези изпитания можеха да съблазнят и да поколебят и най-преданите на

Спасителя ученици, можеха да докарат до свършено отчаяние и най-твърдите от тях.

А при това тези ученици трябваше да останат непоколебими във вярата и в предаността към Спасителя и към Неговото велико дело, защото на тях предстоеше да подемаат това велико дело, да го проповядват, да го разпространяват, да го направят неотемлемо достояние на всички човеци и за всичко това щяха да бъдат и те, подобно на своя Учител, изложени на жестоки гонения, хули, клевети, опозоряване, както на мъки и на люта позорна смърт (Йоан. 15:18-21 ;16:1 и 2).

Необходимо беше прочее Спасителят да покаже на апостолите средство, чрез което те да могат да издържат тези толкова тежки изпитания и в което да намират утешение в бедите и насърчение в тежката борба за великото и свето дело. И какво средство им показва Иисус Христос?

Мир ви оставям, казва им Той, *Моя мир ви давам: не такъв мир, какъвто и както дава светът, аз ви давам.*

Ето, братя, какво средство е дал Спасителят на Своите ученици, за да могат те да останат непоколебими, да действуват с енергия и самоотвержение, да не спират пред никакви спънки, да надвият на всичко и да доведат до пълно тържество на великото Христово дело.

Това средство е мирът Христов. И това средство наистина се е оказало най-вярното, най-действителното и най-силното за пълната сполука и за пълното възтържествуване на най-великото и свето дело - делото Христово.

Апостолите, както знаем, охотно тръгнаха подир Христа и споделяха с Него горчивини и радости. Те бяха очевидци на Неговите велики, чудни и славни дела. Те с очите си виждаха не веднъж и дважд, а много пъти как Той излекува болни, очиства прокажени, как с една Негова дума слепите проглеждат, глухите започват да чуват, немите да говорят, хромите да ходят, разслабените от години да стават здрави, мъртвите да възкръсват. Те са били постоянните слушатели на Неговите чудни проповеди. На тях именно Той е откривал Своето Божествено послание, Своята Божествена слава, Своето единство с Бога Отца, откривал им е и бъдещето, бъдещите съдбини на човешкия род и на цялата вселена. Не само това, но и те сами в Неговото

* Това слово митрополит Климент произнася на 29 май 1889 г. в Свищов на храмовия празник на църквата „Света Троица“. За него той е подведен под съдебна отговорност.

име правеха чудеса: прогонваха бесове, излекуваха болни. И впоследствие на всичко това тяхната вяра, тяхната обич и преданост към Спасителя, тяхното възхищение от Неговите дела и поучения бяха тъй искрени и тъй силни, щото те неведнъж заявяваха с най-голяма решимост, че са готови да умрат заедно с Него и за Него (Мат. 26:35; Марк. 14:31; Йоан. 13:37). Но когато настана опасната минута, когато дойде време с дела да потвърдят думите си, какво виждаме? Апостолите се поколебават, сякаш че забравят всичко, каквото са видели и чули и каквото сами тъй тържествено са обещавали: те се разбягват, напушат Учителя си и Го оставят сам-самичък в тая опасна минута. Но не само това, а някои от тях се и отричат от Него, къннат се, че не познават *тоя Човек* (Мат. 26:74; Марк. 14:71). Сетне апостолите видяха този тъй похулен и опозорен от човешката злоба свой Учител в по-голяма слава; те видяха и напълно се увериха в Неговото възкресение, видяха и Неговото славно възнесение на небето. И при все това те пак си останаха нерешителни. Те усещаха вече своето високо призвание, радваха се, славеха и благославяха Бога (Лука 24:52-53), но все още се колебаеха, като че се бояха открито да излязат да проповядват Христа Спасителя. Коя е била причината на такава едно колебание, на такава една нерешителност?

Причината е била тази, братя, че апостолите не бяха още разбрали в какво се състои мирът Христов и не бяха усвоили този мир. Но щом Дух Светии ги осени - събитие, което както ние, така и целият християнски свят възпоменава в днешния ден така тържествено, щом апостолите вследствие на това осенение разбраха напълно своето високо призвание, те разбраха и в какво се състои Христовият мир.

Но какво е мирът Христов? И защо Спасителят, като казва на Своите ученици, че им дава Своя мир, прибавя: *Не този мир, който дава и както дава светът, но Моя мир ви давам*. Нима Христовият мир е нещо отделно и светският мир нещо отделно?

Да, братя. Голяма, и то твърде голяма е разликата между единия и другия мир.

Мирът Христов е онова пълно душевно спокойствие, което човек запазва при най-добрите, както и при най-лошите за него обстоятелства и в което винаги намира най-здравата опора и най-доброто насърчаване за нова дейност, за нова борба против собствените свои страсти и слабости, така и против всичко, което е насочено срещу правдата, истината и общото добро. Това душевно спокойствие произлиза от чистата съвест, а чистата съвест е следствие от дълбокото съзнание на своята правота и от честната дейност за постигане на всичко, което е честно, благородно, свето и спасително. С други думи, мирът Христов не е нищо друго освен дълбокото съзнание на своята правота, чистата съвест, честната дейност и произхождащото от всичко това пълно душевно спокойствие.

Ето това е мирът Христов, братя.

А какво е светският мир?

Светският мир е онова душевно спокойствие, което ние се домогваме да намерим и мислим, че ще намерим в удовлетворението на своите лични прищевки и наклонности, на своите страсти: на егоизма си, на славолубието си, властолубието си, користолюбие си, както и в онези удоволствия, които ласкаят страстите ни, слабостите ни*.

Тук вече в своята дейност ние се ръководим

не от дълбокото съзнание на своята правота, а от подбудите на своите страсти; за цел поставяме не правдата и истинското частно и общо добро, а своите лични интереси и прищевки. А вследствие на всичко това ние малко внимание обръщаме дали дейността ни е честна, дали съвестта ни е чиста. Ние гледаме само и само да постигнем това, което удовлетворява страстите и прищевките ни, на каквато и да е цена, с каквито средства и начини да би било.

Ето това е светският мир.

Не е трудно сега, братя, да видим голямата разлика, която съществува между мира Христов и светския мир. Този, който има в себе си мира Христов, и при сполуки, и при несполуки остава напълно спокоен. Такъв човек, като види, че неговата дейност се увенчава с успех, усеща в себе си не лъжлива гордост, а тиха и истинска радост, задето правото дело е възтържествувало и общото добро, общата полза се е постигнала.

А при несполуки, колкото и да са големи, такъв човек не отслабва, не се отчайва, напротив - гонен ли бива; оклеветяван и опозоряван ли бива; в тъмница ли бива хвърлян; на заточение ли бива пращан; на мъки ли бива предаван; заплашван ли бива с люта и позорна смърт - той си остава винаги душевно спокоен и непоколебим. Такъв човек с открито и чисто чело гледа в очите на всички и на всичко, готов е за нова дейност, за нова борба - до самопожертвование, защото делото му е право, дейността му честна, целите му чисти и общо полезни, а следователно и съвестта му чиста и защото в него остава непоклатно убеждението, че правото дело, за което той ратува и за което е изложен на толкова неприятности и теглила, рано или късно непременно ще възтържествува.

А тези, които заменят мира Христов със светския мир, те и при несполуки, и при най-големи сполуки не могат по никой начин да имат мир, да имат поне за минута истинско душевно спокойствие. При несполуки такива хора чувствуват себе си твърде злочести. И наистина, те биват не само злочести, но и за съжаление, защото нямат онова, което дава в несполуките истинско утешение и насърчение, което вдъхва в човека и при най-лоши за него обстоятелства твърдост и самоуважение, именно - чиста съвест. И тяхната злочестина става още по-голяма поради туй, че такива хора, като нямат тази най-яка нравствена опора - чистата съвест, падат твърде ниско в нравствено отношение: подмазват се, угодничат, раболепствуват пред тези, против които до вчера са викали до Бога и са ги обсипвали с всякакви хули и клевети, а викат и обсипват с лъжи, хули и клевети тези, пред които до вчера са раболепствували и са превъзнасяли до Бога - с една дума, стават твърде долни (Деян. 16:22-23, 38-39). Не по-малко злочести биват такива хора (които заменят мира Христов със светския мир) и при сполуки, макар и най-големи. Те могат да постигнат и богатство, и почести, и чиновове, и хубави служби, и власт, но всичко това не само не им дава нито за минута истинско душевно спокойствие, но ги прави и твърде долни. Понеже целта им не е била друга освен личните интереси, личните прищевки и удоволствия и понеже за постигането на това те са се домогвали с всякакви непозволени средства, тяхната съвест по никой начин не може да бъде чиста. А нечистата съвест, както

* В богатството, в разкоша, в чиновете и добрите служби, в почестите и славата, във властта и в първенството, в надмощието над другите, макар и по-достойни, по-заслужили от нас - ето в постигането на какво ние гледаме да намерим и мислим, че ще намерим душевно спокойствие.

знаете, е най-големият мъчител. Дори да се предположи, че у такива хора няма съвест, те и при отсъствие на всяка съвест пак не могат да бъдат спокойни, затуй че макар и потънали в богатство и разкош, макар и властелини на съдбините на хиляди и милиони хора, макар и въздигнати на най-високото стъпало на човешката лестница, такива хора постоянно биват неспокойни, постоянно се намират под някакъв страх, в някаква мъчителна неувереност, под страх за своето положение. И това е естествено. Постигнали богатство и възможност за охолан и разкошен живот с нечисти средства, постигнали почести, добри служби, високи чинове, първенство и власт не с действителни умствени и нравствени достойнства, не с някои похвални дела и действителни заслуги, а с измама, с преструвания, с лъжи и клевети против по-достоините, с подмазвания и угодничество пред по-силните, с насилия и неправди - такива хора се страхуват да не би да се снеем някак от

тях фалшивото покривало, да не би да се открие и стане известна тяхната умствена и нравствена голота. Те постоянно треперят за своето име, за своето богатство и за своето положение. Тъкмо затова те гледат с нови лъжи, с нови клевети, измами, беззакония, насилия и неправди, с нови жестокости и с безочливи самохвалства да се удържат на положението си.

Че това е така, ние намираме хиляди и хиляди доказателства в миналия и сегашен живот на цялото човечество... - пример за гигантска[та] борба на Божията правда, на Божието слово, на християнството с човешката неправда и злоба.

Литературен архив. Том V.
Из архива на Васил Друмев - Климент
Търновски. С, 1973, сс. 127-132.

НА МИТРОПОЛИТ КЛИМЕНТ ТЪРНОВСКИ

Благословен да бъде дивний Бог,
че прати тебе, Клименте блаженный,
за нас да бъдеш фар, водач, пророк
и огнен стълб във дни от грях смутени!

Ти всичко беше за народа свой:
държавник твърд, отец любвеобилен,
писател вдъхновен, велик герой,
на Църквата защитник смел и силен!

Като звезда на родното небе,
тъй чисто греи свещената ти памет!
Ти страж на Православието бе!
Затуй се верните пред теб прекланят!

Една бе твоята света любов –
народът! В Бога крепката ти вяра
те вдъхнови живот да зидаш нов
и да гориш на творчество в пожара!

Превратна беше твоята съдба!
Ти всичко във живота си изведа:
владишка митра - просешка торба,
похула - чест, погрома и победа!

Поборник смел със огнени слова
за вярата, като пророк Илия, пред
друговерии не склони глава
и беззаветно любеше Русия!

Не блазна те суетни венци!
Затуй страда със толкова търпение!
И като древните свети отци
люби, твори, живя, умря - в смирение!

Понесъл кръст, докрай остана твърд!
Като Христос ти имаше свой Юда:
твой храненик поиска твойта смърт
с неблагодарност черна, с дързост луда.

Вървял със чест по пътя на Христа,
посрещан като Него със "осанна",
ти чу: "Разпни го!" Но и пред смъртта
духът ти ясен, смел и твърд остана!

Приятелите обдари с любов!
Вразите си обсипа с опрощение!
На всички да се раздадеш готов,
ти стана символ, пример, вдъхновение.

Ти вкуси слава, вкуси и позор:
в позора - чист, във славата - спокоен.
Където и да бе - в дворец, в затвор,
навсякъде за почит бе достоен!

И ето, в ореол на мъченик
ти светиш вече толкова години!
О, Клименте, о, пастирю велик,
навеки да пребъде твойто име!

декември 1951г.

Архимандрит Серафим(Алексиев)

Гробът на приснопамятния Търновски митрополит Климент в притвора на катедралния храм „Рождество Богородично“ в гр. Велико Търново.